

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO PETICIJŲ KOMISIJA

IŠVADA

DĖL PETICIJOJE PATEIKTO SIŪLYMO NETENKINIMO

2024 m. birželio 19 d. Nr. 250-I-16

Vilnius

Lietuvos Respublikos Seimo Peticijų komisija 2024 m. birželio 19 d. posėdyje išnagrinėjo pareiškėjo peticiją, kurioje pateiktas siūlymas pakeisti Lietuvos Respublikos religinių bendruomenių ir bendrijų įstatymo (toliau – Įstatymas) 5 straipsnį ir priėmė sprendimą teikti Seimui išvadą netenkinti šio siūlymo. Sprendimas priimtas, atsižvelgus į Lietuvos Respublikos Teisingumo ministerijos nuomonę dėl peticijoje pateikto siūlymo.

Pareiškėjas peticijoje pateikia argumentus, kodėl Įstatymo 5 straipsnį reikėtų pakeisti ir išdėstyti jį taip: „Valstybė pripažįsta devynias Lietuvos istorinio, dvasinio bei socialinio palikimo dalį sudarančias tradicines Lietuvoje egzistuojančias religines bendruomenes ir bendrijas: lotynų apeigų katalikų, graikų apeigų katalikų, evangelikų liuteronų, evangelikų reformatų, Visuotinio Patriarchato Egzarchato Lietuvoje krikščionių ortodoksų (~~stačiatikių~~), sentikių, judėjų, musulmonų sunitų ir karaimų.“

Pažymėtina, kad Visuotinio patriarchato egzarchatas Lietuvoje (toliau – Egzarchatas) jau yra įtrauktas į Juridinių asmenų registrą kaip tradicinė Lietuvoje religinė bendrija. Egzarchatas yra įsteigtas pagal ortodoksų (stačiatikių) bažnyčios kanonus vienos seniausių ortodoksų (stačiatikių) bažnyčios institucijų, – Visuotinio (ekumeninio) Konstantinopolio patriarchato, kad jį sudaro ortodoksų tikėjimo Lietuvos gyventojai, pasauliečiai bei dvasininkai, taip pat – kad yra istorinis šios bažnyčios veiklos tęstinumas, nes ortodoksų tikėjimas į Lietuvos Didžiąją Kunigaikštystę atėjo būtent Konstantinopolio patriarchato misionierių dėka. Taigi, siūlomas reguliavimas neprisidėtų prie Visuotiniam patriarchatui pavaldžių ortodoksų bendruomenių tikinčiųjų teisių sukūrimo ir (ar) įgyvendinimo.

Pažymėtina, kad įgyvendinus pareiškėjo peticijoje pateiktą pasiūlymą Lietuvos stačiatikių arkivyskupijos ir jai pavaldžių religinių bendruomenių teisinė būklė taptų neapibrėžta, nes pagal Įstatymą nebebūtų pagrindo ją laikyti tradicine religine bendrija, tačiau minėta bendrija ir jai priklausančios bendruomenės vis dar būtų registruotos Juridinių asmenų registre kaip tradicinės ir

automatiškai neprarastų tradicinės religinės bendruomenės ar bendrijos teisinės formos. Norint išvengti teisinio neapibrėžtumo pagal peticiją keičiant Įstatymą kartu turėtų būti nurodoma, koks yra religinių bendruomenių ir bendrijų, kurios išbraukiamos iš tradicinių religinių bendruomenių ir bendrijų sąrašo Įstatymo 5 straipsnyje, statusas, ir, pvz., kokia procedūra taikoma jų teisinės formos pakeitimui iš teisinės formos „tradicinė religinė bendruomenė ar bendrija“ į „religinė bendruomenė ar bendrija“. Taigi peticijoje siūlomas teisinis reguliavimas neužtikrina teisinio tikrumo ir apibrėžtumo, ir kartu yra abejotina, kad peticijoje pasiūlyto Įstatymo pakeitimo įgyvendinimas neturės pasekmių dalies Lietuvos gyventojų teisėms ir laisvėms.

Įstatymo priėmimo metu, 1995 m., Lietuvoje veikė tik Vilniaus ir Lietuvos stačiatikių bažnyčios vyskupija (pavadinimas šiandien – Lietuvos stačiatikių arkivyskupija), ir nebuvo jokių indikacijų, kad Visuotinis patriarchatas ketintų steigti peticijoje siūlomoje Įstatymo formuluotėje nurodytą ortodoksų religinę bendriją. Todėl manytina, kad įstatymų leidėjas, 1995 m. priimdamas Įstatymą, kuriuo „stačiatikių (ortodoksų)“ religines bendruomenės ir bendrijos buvo įvardintos kaip tradicinės Lietuvoje, turėjo omeny būtent tuo metu Lietuvoje veikiančią ir istorinį tęstinumą turinčią ortodoksų religinę bendriją. Kartu atkreiptinas dėmesys, kad įstatymų leidėjas pasirinko neįvardinti konkrečios stačiatikių (ortodoksų) religinės bendrijos. Plati dabartinė Įstatymo 5 straipsnio formuluotė leido Teisingumo ministerijai, Visuotiniam patriarchatui atnaujinus savo veiklą Lietuvoje ir įsteigus Egzarchatą, tenkinti prašymą dėl jo, kaip tradicinės Lietuvoje religinės bendrijos, įtraukimo į Juridinių asmenų registrą.

Pareiškėjo argumentas, kad Įstatymo 5 straipsnio formuluotė neapibrėžta tik ortodoksų (stačiatikių) atveju, tačiau šis teiginys nėra tikslus. Nors formuluotė „lotynų apeigų katalikų bažnyčia“ nurodo ne tik religinę kryptį, bet ir konkrečią organizaciją, tai nėra pasakytina peticijoje nurodytu musulmonų sunitų atveju (musulmonai sunitai priklauso labai skirtingoms ir tarpusavy nepriklausomoms religinėms organizacijoms, ir daugelis jų negalėtų būti laikomos tradicinėmis Lietuvoje). Pasaulyje taip pat veikia skirtingos ir viena nuo kitos nepriklausomos evangelikų reformatų, evangelikų liuteronų, sentikių, judėjų religinės organizacijos. Naujai susikūrusių religinių bendrijų, teigiančių, kad jos yra tradicinės Lietuvoje, prašymai dėl įtraukimo į Juridinių asmenų registrą nėra nagrinėjami vien formaliai. Gavusi tokį religinės bendrijos prašymą Teisingumo ministerija atlieka Įstatymo 10 straipsnio 2 dalyje numatytą religinės bendrijos tradicijų tęstinumo vertinimą ir gali netenkinti prašymo.

Lietuvos Respublikos Seimo Peticijų komisijos nuomone, šiuo metu galiojanti Įstatymo 5 straipsnio formuluotė nekelia nei esminių praktinių, nei teisinių problemų vertinant religinių bendrijų tradicijų tęstinumą.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos peticijų konstitucinio įstatymo 18 straipsnio 4 dalies 2 punktu ir Lietuvos Respublikos Seimo Peticijų komisijos nuostatų, patvirtintų Seimo 2023 m. birželio

27 d. nutarimu Nr. XIV-2101 „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo Peticijų komisijos nuostatų patvirtinimo“, 8.7 punktu, Seimo Peticijų komisijos išvada dėl pareiškėjo peticijoje pateikto siūlymo netenkinimo teikiama Seimui, taip pat siūloma įtraukti į Seimo VIII (pavasario) sesijos darbotvarkę Seimo nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo Peticijų komisijos 2024 m. birželio 19 d. išvados Nr. 250-I-16“ projektą.

Komisijos pirmininkas

Edmundas Pupinis